

บทที่ ๖

ประวัติศาสตร์ ประเพณี และวัฒนธรรม
ประจำท้องถิ่น อำเภอพระสมุทรเจดีย์

ประวัติศาสตร์ ประเพณี และวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น อำเภอพระสมุทรเจดีย์

๖.๑ ประวัติศาสตร์ ประเพณี และวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น อำเภอพระสมุทรเจดีย์

อำเภอพระสมุทรเจดีย์เดิมเป็นกิ่งอำเภอที่ขึ้นอยู่กับอำเภอเมืองสมุทรปราการ ต่อมาได้แยกความเป็นอำเภอตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๓๖ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ จึงเป็นข้อมูลเดียวกันกับอำเภอเมืองสมุทรปราการและบริเวณอำเภอเมืองสมุทรปราการ อำเภอพระสมุทรเจดีย์เดิม ถือเป็นเมืองสมุทรปราการ ในอดีตต่อมาเมืองสมุทรปราการ ถูกยกฐานะเป็นจังหวัดและแบ่งการปกครองออกเป็นอำเภอต่าง ๆ จำนวน ๕ อำเภอตามลำดับ ซึ่งมีพระสมุทรเจดีย์เป็นกิ่งอำเภอที่ขึ้นอยู่กับอำเภอเมืองสมุทรปราการ ภายหลังจึงได้แยกออกเป็นอำเภอพระสมุทรเจดีย์ ดังเช่นปัจจุบัน ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ ได้กล่าวไว้ในบทที่ ๑

วัดและโบราณสถาน

วัดสาขา*

เดิมหมู่บ้านสาขานานาเกลือ มีซากวัดอยู่วัดหนึ่ง ก่อนที่จะมีวัดสาขาปัจจุบันนี้ ซากวัดดังกล่าวอยู่ตรงบริเวณสามแยกคลองสาขา ผังตะวันออกตรงข้ามกับวัดสาขาปัจจุบัน

มีซากฐานเจดีย์เก่าแก่อิฐแผ่นใหญ่ ๆ แบบสมัยกรุงศรีอยุธยาจมอยู่ใต้ดิน^๑ บริเวณริมคลองร้านนายซัย ร้านนางเฉลิม และได้บ้าน นายสมโภชน์ ถัดขึ้นไปจากบ้านนายเจา เป็นที่สุสานป่าช้า ส่วนกุฏิพระอยู่ทางด้านบ้านนางนารถ ที่ดินธรณีสงฆ์บริเวณวัดเก่ามีหลายไร่ ปัจจุบันเหลือให้คนเช่ามีไม่กี่ตารางวา ที่ดินนอกนั้นใครเป็นผู้กรุกหรือซื้อขายรับทอดกันมาอย่างไร ไม่ทราบได้ ที่ดินครั้งนี้เป็นที่น้ำแทงสามแยก น้ำเซาะตะลิ่งพังไม่เหมาะสมจึงได้ย้ายวัดมาจัดตั้งสร้างในที่ดินแห่งใหม่เป็นวัดสาขาในปัจจุบันนี้ นับเป็นเวลาหลายปีมาแล้ว

วัดสาขาในปัจจุบันเป็นวัดตำบลสาขานานาเกลือ ชาวสาขานานาเกลือจะทำบุญ และจัดงานประเพณีต่าง ๆ กันเป็นประจำที่วัดแห่งนี้ นอกจากนี้วัดสาขายังเป็นวัดสำหรับให้ประชาชนมานั่งถือศีล วิปัสณา ในทุกวันพระหรือวันเข้าพรรษา

* เชื้อน ศิสฺตฺถนฺ. (๒๕๓๒). อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ คุณแม่อนุภุค ศิสฺตฺถนฺ. ไม่ปรากฏเลขหน้า.

* คู่มือในภาพหมายเลข ๔๓ หน้า ๒๐๒.

ประเทศไทย* พลเมืองเล็กน้อย ต่างก็กวาดค้อนเอาพลเมืองและทรัพย์สินประเทศที่แพ้สงครามเอามา
 ปั้นชलयและตัวประกัน ประเทศไทยเราได้กวาดค้อนพลเมืองมอญเอามาเหมือนกัน ให้มาปลูกบ้าน
 สร้างเมืองทำกินอยู่ที่ปทุมธานี และนครเขื่อนขันธ์ (พระประแดง) สมัยนั้นตำบลสาขลานั้นอยู่กับนคร
 เขื่อนขันธ์ (พระประแดง)

กระเบื้องมุงหลังคาพระอุโบสถเป็นกระเบื้องดินเผาแบบจีนเรียกว่ากระเบื้องราง
 ประทุนคว่ำอันหงายอัน หินอ่อนปูพื้นพระอุโบสถภายในและเฉลียงรอบพระอุโบสถ เป็นหินอ่อน
 อย่างดีจากประเทศอิตาลี

พระอุโบสถหลังที่กล่าวมาแล้ว ปัจจุบันได้ทำการรื้อถอนหมดแล้วเมื่อปลายปี ๒๕๒๕
 และได้เริ่มสร้างอุโบสถขึ้นมาใหม่ เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๓๐ ครุงที่เดิม และพระวิหารก็ได้ทำการรื้อ
 ถอนของเก่า สร้างขึ้นใหม่ครุงที่เดิมเช่นเดียวกัน หน้ากว้างยาวแผ่นใหญ่ แบบอิฐดินเผาตามขลุ่ยศรี-
 ออยุธยา ส่วนหินปูนทางเดินรูปสี่เหลี่ยม เป็นหินสลักมาจากภูเขาในประเทศจีน สีเหลืองประมาณ ๑ ตารางฟุตต่อ
 หนึ่งแผ่น เป็นหินชนิดเดียวกับหินที่ปูลาดเป็นลานหน้าพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทในพระบรมมหาราชวัง
 ปัจจุบันไม่มีใครรู้คุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและไม่อนุรักษเอาไว้ ทำการก่อสร้างเอาวัสดุของ
 ใหม่ทับของเก่าเดิมมอญอยู่ใต้พื้นดิน

พระวิหาร

พระวิหารมีพระพุทธรูปองค์ใหญ่และองค์เล็กหลายองค์ก่อด้วยอิฐ ถูปูน ลงรักปิด
 ทองและหล่อด้วยทองเหลือง มีหลวงพ่อดอกสีใหญ่ประดิษฐานอยู่ในพระวิหารหลังนี้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์
 คู่บ้านคู่ตำบลสาขลามาแต่โบราณกาล เป็นที่เคารพนับถือของสาธุชนในตำบลสาขล และตำบลใกล้เคียง
 ทั่วๆ ไป

ศาลาการเปรียญหลังเก่า*

ศาลาการเปรียญหลังเก่า มีพระเครื่องบรรจุแผงเนื้อชิน เรียกตามภาษาชาวบ้านว่า
 พระศาลา ที่นักเลงพระเครื่องรางของขลังรู้จักกันทั่ว ถ้าตาไม่ถึงจะเข้าใจว่าเป็นพระท่ากระดานจังหวัด
 กาญจนบุรี เป็นพระเครื่องสมัยเดียวกัน เป็นพระเครื่องเนื้อชิน บรรจุแผงกระดานติดอยู่ใต้เพดานระหว่าง
 เสาในศาลาการเปรียญหลังเก่า ส่วนอีกพิมพ์หนึ่งเป็นรุ่นหลังเป็นของ น.ส. จู บุญชู สร้างถวาย ปัจจุบันไม่
 มีเหลือแล้ว ศาลาการเปรียญได้รื้อถอนย้ายจากหน้าวัดมาเข้าแนวเดียวกับพระอุโบสถ

* เรือน ศีตลนคร (๒๕๓๒) แหล่งเก็บ ไม่ปรากฏเลขหน้า

* คูในภาพหมายเลข ๔๕ หน้า ๒๐๓.

พระพุทธรูป*

๑. พระพุทธรูปบูชาองค์เล็กจำนวน ๗ องค์ ที่นางมน ชายของพี่เกษร พับบรรจงพร้อมด้วยญาติสร้างถวาย เป็นทองคำบริสุทธิ์, นาก, และเงิน เรียกว่าโลหะสามกษัตริย์ มีรายการที่อยู่ถึงปัจจุบันดังนี้ เป็นเวลาร้อยกว่าปี

พระทองคำองค์ที่ ๑ หน้าตักกว้าง ๒ นิ้วเศษ $๑/๔ = ๕ ๑/๒$ ซม. สูง $๓ ๓/๔$ นิ้ว = ๘ ซม.

น้ำหนักพร้อมฐานรองที่ไม่ใช่ทองคำ รวมน้ำหนักทั้งหมด $๑/๒$ กิโลกรัม

พระทองคำองค์ที่ ๒ หน้าตักกว้าง ๑ นิ้ว = $๔ ๑/๒$ ซม. สูง $๓ ๑/๔$ นิ้ว = ๘ ซม.

น้ำหนักพร้อมฐานรองที่ไม่ใช่ทองคำรวมน้ำหนักทั้งหมด ๓ ชิค ๑๐ ชิค = ๑ กิโลกรัม

พระทองคำองค์ที่ ๓ หน้าตักกว้าง $๑ ๓/๔$ นิ้ว = ๔ ซม. สูง $๓ ๑/๒$ นิ้ว = ๘ ซม.

น้ำหนักพร้อมฐานรองที่ไม่ใช่ทองคำ รวมน้ำหนักทั้งหมด ๒ ชิคเศษ

พระทองคำองค์ที่ ๔ หน้าตักกว้าง $๑ ๑/๒ = ๓ ๑/๒$ ซม. สูง $๒ ๓/๔$ นิ้ว = ๗ ซม.

น้ำหนักพร้อมฐานรองที่ไม่ใช่ทองคำรวม น้ำหนักทั้งหมด ๒ ชิค

พระทองคำองค์ที่ ๕ หน้าตักกว้าง $๑ ๓/๔$ นิ้ว = ๔ ซม. สูง $๒ ๓/๔$ นิ้ว = ๗ ซม.

น้ำหนักพร้อมฐานรองที่ไม่ใช่ทองคำ รวมน้ำหนัก ๒ ชิค $๓/๔$

พระนากองค์ที่ ๖ หน้าตักกว้าง $๑ ๑/๔$ นิ้ว = $๒ ๓/๔$ ซม. สูง $๒ ๑/๒$ นิ้ว = ๕

$๑/๒$ ซม. น้ำหนักพร้อมฐานรองที่ไม่ใช่ทองคำรวมน้ำหนัก ๑ ชิค

พระเงินองค์ที่ ๗ หน้าตักกว้าง $๑ ๓/๔$ นิ้ว = ๔ ซม. สูง ๓ นิ้ว = $๗ ๑/๒$ ซม.

น้ำหนักพร้อมฐานรองที่ไม่ใช่เงิน รวมน้ำหนัก ๓ ชิคเศษ

พระบูชาตั้งที่กล่าวเข้าอาวาสเป็นผู้เก็บรักษาพร้อมด้วยครูภิกษุ ลุภูภิกษุ และที่คินธรณีสงฆ์

ด้านจิตรกรรม ศิลปกรรม ปฏิมากรม ศาลาการเปรียญหลังเก่า (เดิม) และศาลาทำน้ำเก่า(เดิม) ภายหลังจากถึงสัณนิษฐานได้ว่าอายุของวัดสาขานี้มีอายุมานานหลายร้อยปี มีลวดลายจิตรกรรม ศิลปกรรมฝาผนัง เป็นภาพลงรักปิดทอง ล่องชาดในชาดกเรื่องต่าง ๆ และภาพพุทธประวัติของ

* เชื้อน คีสูคนธ์.(๒๕๓๒). เล่มเดิม. ไม่ปรากฏเลขหน้า.

ศาสนาพุทธคืออยู่ตามเพดานและแสงไม้ระหว่างเสา ต่อมาสถาการเปรียญกับแคบและชำรุดทรุด
โทรม พร้อมกับศาลาท่าน้ำได้รื้อถอนเปลี่ยนแปลงแก้ไขไปตามสภาพ และสถาการเปรียญหลังใหม่
ได้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๕ ส่วนศาลาตรีมุข ๓ หน้า น.ส. สำภา หักกพันธ์ สร้างถวายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓

เบ็ดเตล็ด

ชุมชนเก่าแกในอำเภอพระสมุทรเจดีย์

ตำบลนาเกลือ (สาขลา)

ตำบลนาเกลือ หรือชื่อเรียกตามพื้นบ้านทั่วไปว่า หมู่บ้านสาขลานาเกลือเป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตท้องที่อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ตำบลนาเกลือ (สาขลา) เป็นตำบลที่เก่าแก่มิมีมานานตั้งแต่ครั้งโบราณกาล ซึ่งประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านนั้น ได้มีผู้ค้นคว้าโดยอาศัยจากความทรงจำชั่วอายุชัชของคนแต่ละรุ่นในหมู่บ้าน การหาหลักฐานจากตำบลใกล้เคียงอื่น ๆ ยกขึ้นมาเปรียบเทียบ และค้นคว้าหาหลักฐานทางโบราณคดี วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งทำให้ได้ข้อสันนิษฐานในเบื้องต้นได้พอสมควร

ตำบลนาเกลือ (สาขลา) เป็นหมู่บ้านที่เก่าแก่ ตามทางสันนิษฐานเป็นหมู่บ้านใหญ่มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย หรือสมัยคอนคันกรุงศรีอยุธยา ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๔ ได้ขึ้นเสวยราชสมบัติ เมื่อ พ.ศ. ๒๐๓๔^๑ ได้ทรงจัดสร้างการคมนาคม ให้ก้าวหน้าขึ้น เช่นการขุดคลองลำโรงกับขุดคลองทับนางในเขตเมืองพระประแดง (ปัจจุบันเขตเมืองสมุทรปราการ) เพื่อการเดินเรือให้ไปติดต่อกับลำคลองอื่นๆ ทะลุแม่น้ำบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา (แปดริ้ว) สะดวกสบายขึ้น ฯลฯ

ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช กษัตริย์พระองค์นี้มีความปรีชาสามารถเป็นอย่างยิ่ง ได้ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติมากมาย มีวิจารณ์อย่างกว้างขวาง มีรัฐประศาสนบายอย่างรอบคอบรัดกุม ทั้งภายในภายนอกประเทศ ด้วยความสามารถปราชญ์เปรื่องในการปกครอง

ในรัชกาลนี้ได้ทำการค้าขายติดต่อกับชาวต่างประเทศมากกว่ารัชกาลใด ๆ ที่กระทำมาแล้ว ถึงกับสมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงจัดเรือกำปั่นหลวงแบบชาวยุโรป เพื่อทำการค้าขายติดต่อกับ มินดา จีน อินเดีย เปอร์เซีย เปิดการค้าโดยเสรี และเมื่อ พ.ศ. ๒๒๒๔^๒ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้แต่งตั้งทูตไปเจริญพระราชสัมพันธ์ไมตรี กับพระเจ้าหลุยส์แห่งประเทศฝรั่งเศส และไปปีบ

^๑ เชื้อน สุกนธ์. (๒๕๓๒). เล่มเดิม. ไม่ปรากฏหน้า.

^๒ แหล่งเดิม.

๗ กรุงโรม ค่อยมาได้สร้างป้อมค่ายขึ้นที่ธนบุรี ออยุธยาและลพบุรี ตามคำแนะนำของฟอลคอด ฝรั่งเศส ชาวกรีก (เจ้าพระยาวิชาเยนทร์) สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงจัดระบบการปกครอง บริหารราชการอย่างประเทศตะวันตก ได้นำอารยธรรมของยุโรปนำมาคิดแปลงแก้ไขเป็นอันมาก เช่น แพทย์ การช่าง การแผนที่ คาราศาสตร์ ฯลฯ

ในสมัยนี้เปิดการค้าขายกับต่างประเทศอย่างกว้างขวาง มีฝรั่งและจีน เราคำนวณจาก วัตถุสิ่งของต่าง ๆ เช่น งานชามลายคราม เครื่องปั้นดินเผา (ในสมัยปัจจุบันเรียกว่าเซรามิค) เมื่อสมัย สุโขทัยรัชกาลพ่อขุนรามคำแหง เคยมีเรือสำเภามาติดต่อกับไทย ได้นำช่างฝีมือจีนมาฝึกทำเครื่อง ปั้นดินเผาเคลือบ เช่น กระเบื้องมุงหลังคาพระอุโบสถวิหาร และของใช้ภายในครอบครัวมี งานแข็ง ด้วยชามลายเบญจรงค์ ลายเทพนม ชามอ่างสังคโลกและลายต่าง ๆ ชิ้นส่วนดังกล่าวนี้มีเหลือให้เห็นที่ แดกฝั่งจมน้ำอยู่ตามหมู่บ้านหลายแห่งภายในตำบลนาเกลือ ส่วนที่ดียังหลงเหลือตกทอดมาถึงลูก หลานเหลน ความบ้านใหญ่ ๆ บางบ้านก็ขายให้กับผู้ค้าของเก่า

ในรัชสมัยขุนหลวงสรศักดิ์ (พระเจ้าเสือ) ได้เสด็จประพาสปากน้ำท่าจีนสมุทรสาคร เพื่อทรงเบ็ดตกปลา คลองสนามชัยยังไม่ได้ขุด สมัยนั้นต้องผ่านคลองโลกขาม กองทัพเรือของพม่าก็ ผ่านลำคลองนี้ และคลองใกล้เคียง ทั้งขามาและกลับ ฯลฯ จึงอยู่ในระดับใกล้เคียงตำบลนาเกลือ (สาขลา)

ค่านววรรณคดีเราจะรู้ได้จากหนังสือนิราศเมืองเพชรบุรี (เมืองทริบพรี) ของสุนทรภู่ แต่งไว้เมื่อคราวเดินทางจากกรุงเทพฯ ไปเพชรบุรี ผ่านตำบลต่าง ๆ ซึ่งตำบลเหล่านั้นอยู่ใกล้เคียง มี สภาพสิ่งแวดล้อมของท้องที่คล้ายคลึงกับตำบลนาเกลือ (สาขลา) มีป่าไม้ชายเลน และมีสัตว์ประเภท เก้ง สมัน เนื้อ เสือ (เสือกินคน) มีอยู่ในตำบลนาเกลือ (สงขลา) เมื่อสมัยนั้นมากพอสมควร ดังจะยก คำกลอนของสุนทรภู่ในนิราศเมืองเพชรบุรี ขึ้นมาอย่างเป็นบางคอน เช่น.....

ถึงวัดกกรกว้างอยู่ข้างซ้าย	เป็นรอยราชปืนพม่าที่ฝ่าผนัง
(มีวัดหนึ่งอยู่ตรงข้ามกับวัดเลาเขตบางขุนเทียนปัจจุบันตั้งสภาพวัดไปแล้ว)	
ถูกทะเลอุปรุไปแต่ไม่พัง	แค่โบสถ์ยังทนป็นอยู่ช้านาน
แม้มั่งมีมิให้ร้างจะสร้างฉลอง	ให้เรื่องรอรุ่งโรจน์โบสถ์วิหาร
ด้วยที่นี้เคยตั้งโขนทวาร	ให้เบิกบานประคูป่าพนาลัย..... ฯลฯ

ถึงศีรษะกระบือเป็นซ้อบ้าน
 ทั้งกุมภาดักถ้ำหาญด้วยพาลเกรง
 ถึงศิษย์หามาตามเมื่อยามเปลี่ยว
 ถึงศีรษะละหอนเป็นย่านร้าย

ระยะย่านยุงชุมรุมเข้มเหง
 ให้วังวงวิญญาเอกากาย
 เหมือนมาเคี้ยวแดนไพรน่าใจหาย
 ข้างฝั่งซ้ายแสมคันทาทำพิน

(คำแปลแสมคำ).....๑๗๑

ถึงโคกขามคร้ามใจไค้ไค้ดาม
 ไม่เห็นแจ้งแกลงทางเป็นกลางคืน

โคกมะขามดอกอะไรมิใช่อัน
 ชิ่งหวานชื่นจำใจมาในเรือ.....๑๗๒

ถึงบ้านขอมลอมหินอยู่คั่นคาน
 ออกชวากฟากชตามหาชัย
 ข้างฝั่งซ้ายชายทะเลเป็นลมคลื่น
 แม่น้ำกว้างกว้างเว้งเป็นเชิงเลน

มีอาวาสวัดวาที่อาลัย
 อโนทัยแถมเยี่ยมเหลียมพระเมรุ
 นภางค์พื้นผิวดนงเป็นแสงเสน
 ลำภูเอนอ่อนทอคชอครุช่า....๑๗๓

ถึงบ้านบ่อทองเกษมียากสิ้น
 อันไบจากรวกอไม่ขอคิด

เหมือนจากถิ่นท่องเที่ยวมาเปลี่ยวจิต
 แด่ลูกชิดหอมใจใครจะชม...๑๗๔

ถึงคลองที่อิร่าท่าแรงเรือก
 เขาทำนันทานปลาอุคม
 ที่ปากคลองกองหินไว้คั่นคาน

สุดสำเนียงใครจะถามเนื้อความปฐม
 เป็นนิคมเขคบ้านพวกพรานปลา
 คูเกลื่อนกลาดเรียงรายทั้งซ้ายขวา

ถึงบางขวางข้างซ้ายชายชลา
 หรือบ้านนี้ที่เขาว่าคำร่า
 คูครั้นศึกพฤกษาลักคานครือ
 ตะบูนต้นผลย่อยห้อยระย้า
 เป็นคราบน้ำคร่าคร่าแตกคารุม
 ลำภูราชชายคลั่งคูกิ่งค่อม
 เห็นปูเปี้ยวเที่ยวไค้กินโคลเต็ม

ไขคงลาขังน้ำไว้ทำเกลือ
 ข้างป็นเป็นตัวนำกลัวเหลือ
 ล้วนรกรเรือรำเรียงเป็นเชิงจุ่ม
 คานคาประหนึ่งผู้ชกด้วยถูกคุ่ม
 คูกระปุมกระปุมคุ่มคุ่มเต็ม
 มีชวากล้อมเรียงรายคังปลายเข็ม
 บ้างเก็บเต็มลากก้ามอยู่ครามครัน

ไอ้เอ็นคุปไม่มีซึ่งศีรษะ
 ไม่ถือคเชือกจะปะแค้น
 แม้นเม็ยออกลอกคราบไปคาบเหยื่อ
 ระวังคูอยู่ประจำทุกคำเช้า
 ถึงที่ศิวตัวออกเพราะลอกคาบ
 จึงเกิดไขไร้หัวเทียวัวชี้
 สมเพศสัตว์ทศนาพุกษาสถ้าง
 สงัดหงาเปล่าเปลือยเมื่อเหยื่อขาด

เท่าระกะก้อมโองไม่โองขัน
 เป็นแพศพันรู้ไร้หัวเพราะมัวมา
 เอมมาเพื่อกรรยามคดาษา
 อุดสาห์เฝ้าพุ่มพิกเพราะรักเม็ย
 เม็ยมันคาบกินเนื้อเป็นเหยื่อเส็ย
 ยังแต่เม็ยเคลื่อนคด้อยขึ้นลอยแพ
 ถ้วนโองกางกุ่มแกมแซมแซม
 เสิงแอ้เจ้าจักจั่นห่วนวิญญา ฯลฯ.....

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน "สาขลา"

ในด้านการสงคราม ได้มีสงครามหลายครั้งหลายคราวกับพม่าและชาติอื่น และในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ในปี พ.ศ.๒๑๒๘* พระเจ้าปะดุงได้ออกกองทัพมาประชิดกรุงเทพฯ ประเทศไทยถึง ๘ ท้าพมีกำลังพล ๑๔๐,๐๐๐ คน เข้าตีกรุงเทพ ๕ ท้าพตีเมืองเหนือ ๒ ท้าพ ที่เมืองปักษ์ใต้ ๒ ท้าพ นับว่าการสงครามครั้งนี้เป็นสงครามที่ใหญ่ยิ่งกว่าทุกคราวที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์ชาติไทย ท้าพพม่า ๕ ท้าพเข้าตีโอบล้อมกรุงเทพฯ ฯ โดยทางบกและทางเรือ ส่วนทางเรือมีการเดินทางจากราชบุรีและเพชรบุรี มาทางทะเลและลำคลองต่าง ๆ เลียบชายฝั่งทะเลเข้าลำคลองต่าง ๆ เข้าคลองโกลกขามและลำคลองอื่น กวาดค้ำคนผู้คนและเสบียง อาหารไปในตัวด้วย ส่วนอีก ๒ กองทัพเข้าตีเมืองเหนือของไทยมี เชียงแสน เชียงใหม่ ลำปาง สวรรคโลก สุโขทัย และเมืองตาก ส่วนอีก ๒ กองทัพมีทัพบกขมมาจากเมืองมะริด ตีเรือขึ้นไป เช่น นครศรีธรรมราช ไชยระนอง ชุมพร ขึ้นไปถึงสระบุรี ส่วนกองทัพเรือยกไปตีเมืองภูเก็ตตีเมืองกลาง เมืองตะกั่วทุ่ง เมืองตะกั่วป่า เรียกได้ว่าปิดการรบตลอดแนวตะวันตก ของประเทศไทยจากเหนือจดใต้การสู้รบกับพม่าในสมัยนั้น บรรดาชาชนกรรจ์ต้องถูกระดมกวาดค้ำคนเอาเข้าไปประจำกองทัพ เหลือแต่สตรี เด็กเล็ก และคนชรา เป็นสภาพบ้านแตกสาแหรกขาด ใครมีทรัพย์สินเงินทองก็ฝังดินเอาไว้ สมัยนั้นตำบลสาขลาได้ขึ้นอยู่กับธนบุรี เพราะการคมนาคมทางน้ำคลองกระอ้อมติดต่อกับธนบุรี หมู่บ้านสาขลาต้องต่อสู้กับหน่วยกวาดค้ำคนของพม่า เป็นทางเดียวที่ค้ำต้องพลอยแหดกลาญไปด้วย เนื่องจาก

* เชื้อน สุคนธ์. (๒๕๓๒). เล่มเดิม. ไม่ปรากฏหน้า.

สมัยนั้นบ้านสาขาลาตุคมไปด้วยข้าวปลา นานกลื่อนนับว่าเป็นแหล่งเสบียงอาหารอันสำคัญของกองทัพ คงจะมีมูลเหตุจากสงครามไทยรบกับพม่านี่เอง หมู่บ้านสาขาลาจึงมีชื่อเรียกเดิมอีกชื่อหนึ่งว่าหมู่บ้าน “สาวกล้า” เนื่องจากขณะทัพพม่ายกทัพผ่านมากวาดต้อนผู้คน และเสบียงอาหาร ทำลายทรัพย์สิน ทำลายหมู่บ้าน ผู้หญิง และคนชราต่างพร้อมใจกันเข้าต่อสู้กับพม่าโดยใช้สากตำข้าวเป็นอาวุธในการสู้รบที่บริเวณคลองแห่งหนึ่งอยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้านจนกระทั่งรบชนะ พม่าจึงล่าถอยกลับไปบริเวณที่สู้รบในครั้งนั้น จึงถูกขนานนามว่าคลองซัย เรียกติดปากกันมาจนปัจจุบันนี้ ส่วนกลุ่มผู้หญิงที่ได้สร้างวีรกรรมสู้รบกับพม่าจนมีชื่อเสียงในครั้งนั้น ผู้คนทั่วไปทราบความนี้ จึงสรรเสริญยกย่องในความกล้าหาญ และพากันเรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่า หมู่บ้าน “สาวกล้า” ต่อมากาลสมัยล่วงเลยมานานเข้าใจว่าเกิดการผิดเพี้ยนในการออกเสียงบ้าง ชื่อหมู่บ้านสาวกล้าจึงกลายมาเป็น “หมู่บ้านสาขาลา” ส่วนคนจีนจะเรียกว่าคำบล “ชาวคา” คิดล่อมาจนถึงทุกวันนี้ จากคำบอกเล่าลือๆ มานี้ก็มีส่วนที่พบหลักฐานบางอย่างอันอาจจะเป็นข้อสมมุติฐานยืนยันให้การสู้รบในครั้งนั้น ได้หลักฐานนี้ที่บริเวณวังกุ้งขังน้ำท่านาเกลือตำบลคลองซัย (ปัจจุบันเป็นนาทุ่ง) ยังมีคอเสาใหญ่ ๆ อาจจะเป็นเสาวัดหรือบ้านงมอยู่ได้คั่น และมีซากของใช้ เช่น ถ้วย งาน ชามต่าง ๆ โครงกระดูกมนุษย์สมัยก่อน เป็นจำนวนมากงมอยู่ในดินในบริเวณใกล้เคียงนั้นที่ปลายวังกุ้งขังน้ำนาเกลือตำบลคลองตรง มีผู้ขุดพบเสมอมีทั้งข้าวสุกและสภาพดี และบริเวณปากคลองส่วนเก่าที่ทางราชการกรมสหกรณ์พบชิ้นส่วนงานชามของใช้สมัยเดียวกัน

การเปลี่ยนแปลงการปกครองของตำบลนาเกลือ (สาขาลา)

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ เสด็จขึ้นครองราชสมบัติ ได้สร้างเมืองและสร้างป้อมปราการต่าง ๆ ไว้ป้องกันอริราชศัตรู จึงมีพระราชดำริสร้างนครเขื่อนขันธ์ (พระประแดง) เมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๗*

และได้สร้างเมืองสมุทรปราการขึ้นมาใหม่ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๕ ได้ทำพิธีฝังหลักเมืองและตั้งอาคารพระหลักเมืองเป็นหลักเสาไม้ชัยพฤกษ์ทรงกรมของครุฑหัวเม็ด เมื่อวันที่อาทิตย์เดือน ๔ ขึ้น ๗ ค่ำ เสาหลักเมืองนี้ยังคงอยู่ในศาลาพระหลักเมืองในปัจจุบันนี้ ศาลเดิมเป็นศาลไม้ทรงไทย

* เขื่อน ดิสุคนธ์. (๒๕๓๒). เล่มเดิม. ไม่ปรากฏเลขหน้า.

ต่อมาอิทธิพลจีนในเมืองไทยได้แปลงรูปศาลพระหลักเมืองเป็นก่อด้วยอิฐถือเป็นแบบทรงจีนมีรูป
ปี่เขียนและรูปหุ่นเจ้าเงินแบบต่าง ๆ เอาไว้ในศาล เป็นเหตุให้บุคคลทั่วไปเข้าใจผิดหลงกราบไหว้บูชา

ตำบลนาเกลือ (สาขลา) ได้ถูกเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่ในความปกครองของทางราชการ
หลายครั้ง เช่นในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ มีราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๐ ตอนที่ ๒ หน้า ๖๐ ลงวันที่ ๕ มกราคม
๒๔๖๘ เรื่องเปลี่ยนแปลงเขตตำบลสาขลา - ตำบลแหลมฟ้าผ่า และยุบตำบลสาขลาตำบลคลองห่า
แบ่งที่ดินของตำบลคลองห่าบางส่วนที่หมู่บ้านขุนสมุทรหิ้นขึ้นกับตำบลนาเกลือ (สาขลา) สถาปนาจาก
ตำบลสาขลาเป็นตำบลนาเกลือ มิใช่ชาวตำบลนาเกลือร้องขอเปลี่ยนชื่อตำบล ตามนัยนิตินัย โดย
กระทรวงมหาดไทย ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๕

ม. พรหมโยธี (มังกร พรหมโยธี)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

และประกาศเปลี่ยนแปลงเขตจังหวัดสมุทรปราการ

๑๑๑

๑๑๑

เป็นเขตจังหวัดธนบุรีบางส่วน เมื่อพ.ศ. ๒๔๘๖ ตรงคลองขุนราชพินิจชัย จากคลองเขตของ จ.
สมุทรปราการ ไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๔ กิโลเมตร ขึ้นกับ จ.ธนบุรี หันไปแล้วจึงเป็นเขต จ.
สมุทรสาคร (เดิม จ.สมุทรสาครติดกับ จ.สมุทรปราการ)

และยังมีเรื่องเกี่ยวข้องกับตำบลนาเกลือ (สาขลา) อีกดังนี้ มีพระราชกฤษฎีกาหวง
ห้ามที่ดินเพื่อการทำเกลือ ออกมาบังคับใช้โดยกรมสรรพสามิต คลุมที่ดินของตำบลแหลมฟ้าผ่าทั้ง
หมด ตำบลสาขลาทั้งหมด ตำบลในคลองบางปลากดบางส่วน ตำบลปากคลองบางปลากดบางส่วน
อำเภอเมืองสมุทรปราการ ผ่านเขตบางขุนเทียน ธนบุรี ไปจดอำเภอเมืองสมุทรสาคร ตำบล
โกรกกราก และได้ออก พ.ร.บ. มาหนึ่งฉบับ บังคับให้ใช้การทำนาเกลือทั่วประเทศจะต้องขอ
อนุญาตผ่านทางราชการอำเภอ และผูกขาดการซื้อขายเกลือผู้ขายเกลือ หรือผู้จะซื้อเกลือจะต้องไปซื้อ
ขายให้กับแผนกซื้อขายเกลือของกรมสรรพสามิต ที่นางผิงตรงข้างท่าน้ำสาคร มีการตั้งด่านควบคุม

เกล็ดทั้งไปหลายแห่ง ต่อมา พ.ร.บ. ควบคุมเกลือฉบับนี้ถูกราษฎรต่อต้านจนล้มเลิกไป ทางราชการจึงโอนที่ดินพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามให้กับกรมสหกรณ์ที่ดินดำเนินงานต่อโดยผ่านคณะกรรมการที่ดินแห่งชาติ ได้มีราษฎรที่ค้าปลีกลงกล่าวของอำเภอเมืองสมุทรปราการ ได้ยกเลิกพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้เสีย เพราะทำแผนที่ดินไม่ออกมาดินสำรวจ และตรวจสอบหลักฐานเอกสารสิทธิของราษฎรที่มีอยู่ในสำนักงานทะเบียนที่ดินของจังหวัดเสียก่อน ประกาศคลุมครอบจักรวาล เสียผลทางเศรษฐกิจ และได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาซ้อนฉบับ พ.ศ. ๒๔๘๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ โดยไม่ได้ยกเลิกฉบับเดิม แต่ยกไว้ในแนวเขตบางส่วนตามรูปแผนที่ ราษฎรของสี่ตำบลดังกล่าวยังคงคิดซึบเคื้อครื้อนในการออกเอกสารสิทธิ การลงทุนการเศรษฐกิจระงับงั้น

มีอำนาจหนังสือโต้ตอบระหว่างกรมสหกรณ์ที่ดิน กับผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทร-
ปราการก่อนที่จะประกาศพระราชกฤษฎีกา ฉบับ พ.ศ. ๒๕๐๐ เพื่อการจัดตั้งสหกรณ์นิคมเกษตรกรรม

ในที่สุดคำปลานาเกลือ(สาขลา) ได้เปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่ในความปกครองของทางราช-
การหลายครั้ง เช่น ขึ้นกับธนบุรีบ้างกรุงเทพฯบ้าง นครเขื่อนขันธ์บ้าง ต่อมา ขึ้นอยู่กับอำเภอเมือง
สมุทรปราการ ปัจจุบันได้แยกตัวออกมาเป็นอำเภอพระสมุทรเจดีย์ และมีราชการปกครองมามีกำหนด
เป็นหัวหน้าหมู่บ้านหรือตำบล

การคมนาคม สมัยโบราณ มีแต่ทางน้ำเป็นสำคัญ ในตำบลสาขานี้มีลำคลองต่าง ๆ คู่
ตำบลอื่นแต่ใกล้เคียงดังนี้ ด้านทิศเหนือของตำบลนาเกลือมี ๑. คลองกระออม ทะลุถึงวัดใหม่ชำร่ว
วัดไทร คลองบางหวดง และคลองควาคะนอง ๒. คลองบางปลาจค ทะลุออกสู่น้ำเจ้าพระยา ๓.
คลองขุนราชพินิจนัย คลองตรงทะลุออกคลองแสมคำ วัดสัง วัดเลา เขตบางขุนเทียน

ด้านทิศใต้มีลำคลองทะลุทะเลเป็นลำคลองลึกกว้าง เมื่อสมัยก่อนเป็นลำคลองลึกกว้าง
ปัจจุบันด้านทางใกล้ทะเลได้มีผู้บุกรุกถ้ำเป็นส่วนตัวเสียหลายคลองแล้ว คงจะขกมาอย่างดังนี้ นับจาก
ตะวันออกของเขตตำบลนาเกลือ ไปทางตะวันตกจดเขตบางขุนเทียน

๑. คลองขุนสมุทร

๒. คลองแพรกคานาค

๓. คลองรางชาย

๔. คลองท่าสาขลา

๕. คลองชายพราหมณ์

๖. คลองบางกระแพง

๗. คลองช่องลม

๘. คลองแม่รอด

๘. คลองขาราย

๑๐. คลองทะเล

๑๑. คลองป่ามอญหรืออ้ายมอญ

๑๒. คลองขุนราชพินิจนัย

ทิศตะวันตก มีลำคลองจากคลองทะเล ไปทะลุคลองโคกขาม ออกอ่าวแม่น้ำท่าจีน และมีลำคลองจากแม่น้ำท่าจีนไปทะลุแม่น้ำแม่กลอง ถึงราชบุรี

ทิศตะวันออก ออกมีลำคลองทะลุร้อยถึงคลองชายเหล็ก คลองคาเพิ่มออกใกล้ปากอ่าวที่บ่อพระจุลจอมเกล้า

มีคมนาคมทางน้ำไปตามลำคลองต่างๆ โดยใช้ยานพาหนะทางน้ำ เรือหลาย เรือแจว เรือยนต์ เรือหางยาว และเดิน สมัยก่อนไปติดต่อกันเอง จังหวัด ใช้เรือพาย แจว ไปทางลำคลองบางปลากด ๓๓ คดคั้ง ต่อมาเมื่อเรือยนต์ของบริษัทแม่น้ำมอเตอร์โบ๊ตออกจากสาขา ๘ โมงเช้าถึงจังหวัด ๑๑ โมง ต่อมากรมสรรพสามิตได้ขุดคลองสรรพสามิตจากแม่น้ำเจ้าพระยา ถึงปากคลองหมู่บ้านสาขาความยาวประมาณ ๘ กิโลเมตร กว้างประมาณ ๒๐ เมตร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ โดยเรือขุดของกรมชลประทานเบอร์ ๕ และเบอร์ ๑๐ ปัจจุบันคลองจึงกว้างมากกว่าเก่าหลายเท่า ต่อมากรมสรรพสามิตได้ขุดต่อจากคลองสรรพสามิตไปทะลุออกแม่น้ำท่าจีนที่ตำบลบางหญ้าแพรก เรียกว่าคลองพิทยาลงกรณ์ โดยใช้พระนามกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ผู้ก่อตั้งสหกรณ์ครั้งแรกในประเทศไทย เป็นชื่อคลองเพื่อเป็นสิริมงคล หรือในนามที่รู้จักกันในวงการประพันธ์มีชื่อว่า น.ม.ส.

การคมนาคมสมัยปัจจุบัน การคมนาคมคือโลกภายนอกไปยังตำบลอื่น ๆ มีแค่ลำคลอง ถนนไม่มี เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๐ นายเชื่อน ศิสุคนธ์ ริเริ่มโครงการสร้างถนนถมดินเพื่อใช้เป็นทางสัญจรโดยรถยนต์ไปสู่โลกภายนอก โดยเจรจาขอที่ดินจากเจ้าของที่ดิน จากข้างสถานีอนามัยชั้น ๒ ตำบลนาเกลือ ไปบรรจบถนนสุขสวัสดิ์ตรงทางเกลือปากคลองสรรพสามิต โดยใช้เงินงบประมาณสภาพัฒนาเกลือ ในวงเงินหนึ่งหมื่นบาท ได้ความยาว ๔๐๐ เมตร กว้าง ๑๒ เมตร ปีต่อมาสภาพัฒนาค่าบดต้องจัดสรรงบประมาณไปสร้างทำกิจกรรมอื่นที่จำเป็น เพราะวงเงินจำกัด เส้นทางสายนี้จึงตั้งค้างอยู่

ตำบลนาเกลือ(สาขา) ในปัจจุบัน

เดิมนั้นเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าอาชีพการทำนาเกลือ นั้นเป็นอาชีพหลักของคนส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน แทบทุกครัวเรือน จึงประกอบอาชีพทำนาเกลือ สมัยก่อนเกลือที่ได้ส่วนหนึ่งชาวบ้านจะนำบรรทุกใส่เรือไปขายที่แหล่งรับซื้อใหญ่ในขณะนั้นคือ บริษัทเกลือไทย ซึ่งตั้งอยู่ที่คลองสี่ลม อัตราการค้าขายในขณะนั้นคิดราคาเป็นเกวียน เกวียนละไม่กี่บาทซึ่งถูกมาก เกลือส่วนที่เหลือ

* ประยูร สุวรรณาวิน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พรพนศิริ จุลกาฯ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ตำบลนาเกลือ (สาขา) อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. เมื่อ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๐.

นอกจากจะนำมาบริโภคนแล้วก็ยังนำไปแลกข้าวสารกับหมู่บ้านใกล้เคียง นอกจากทำนาเกลือแล้วก็ยัง
ทำนาข้าว แต่การทำนาข้าวมีข้อจำกัดตามสภาพดินฟ้าอากาศ คือ นาข้าวจะทำกันเฉพาะเดือน ๑๑ - ๑๒
ซึ่งเดือนนี้นั้นเหนือจะขึ้นมาก น้ำในนาเดิมเป็นน้ำเค็มก็จะกลายเป็นน้ำจืด ชาวบ้านสามารถทำนาข้าว
ได้ในระยะ ๒ เดือนนี้ แต่ถึงแม้จะปลูกข้าวได้เองแต่ก็ไม่เพียงพอต่อการบริโภค นอกจากเกลือที่
สามารถนำไปแลกข้าวได้แล้ว ฟืนแสมก็เป็นสิ่งที่ชาวบ้านนำไปแลกข้าวด้วยเช่นกัน ฟืนแสมเป็นพืชที่
ขึ้นมากตามป่าชายเลน สมัยก่อนชาวบ้านมักจะนำคั้นแสมมาคัดเป็นท่อนผ่าแล้วตากแห้ง ทำเป็นฟืนนำ
บรรทุกเรือไปขายหรือแลกกับข้าวเปลือกต่างหมู่บ้าน ที่ๆจะนำฟืนไปแลกข้าวคือบริเวณแถบตำบลคลองสวน
ซึ่งตำบลคลองสวนมีอาชีพหลักคือทำสวนมะพร้าวจึงจำเป็นต้องใช้ฟืนแสมจำนวนมากเพื่อสูบน้ำเค็ม
น้ำตาลขาย

ส่วนการประมง ก็เป็นอาชีพหนึ่งที่ทำกันนอกเหนือจากอาชีพข้างต้นสมัยก่อนชาว
บ้านนิยมจับ "ปูแสม" กันมาก เพราะราคาค่าขายสมัยนั้นปูแสมจะขายได้ราคาดีมาก สนนราคาซื้อ
ขายปูแสม ๑๐๐ ตัว เป็นจำนวนเงิน ๒ บาท ตลาดส่งปูแสมสมัยนั้น มีอยู่ ๓ ที่ ได้แก่ ๑. ตลาดท่าเตียน
ที่เป็นตลาดใหญ่ที่สุด ๒. ตลาดปากน้ำ ๓. ตลาดสี่แยกมหานาค

คุณลุงเล่าว่าปัจจุบันนี้อาชีพสมัยโบราณที่กล่าวมานี้ก็ไม่ได้ทำกันแล้ว เนื่องจากชาว
บ้านประสบอุปสรรคหลายประการ อาชีพเพื่อความอยู่รอด เช่น อาชีพทำนาเกลือ ระยะหลังมานี้
เกษตรกรตำบลนาเกลือหันมาประกอบอาชีพการทำนาทุ่งแทนการทำนาเกลือเพราะเขาเหล่านั้นประสบ
ปัญหาหลายอย่างทั้งทางเศรษฐกิจ และธรรมชาติ คือ ราคาเกลือตกต่ำมาก ค่าขายไม่ได้ราคาทำให้
ไม่คุ้มกับการลงทุนลงแรง ประกอบกับปัญหาทางธรรมชาติ คือ ระดับน้ำในนาขึ้นสูงและสมัยก่อน
ชาวบ้านไม่มีเครื่องมือที่ทันสมัยสำหรับขุดดินกั้นน้ำ สมัยนั้นชาวบ้านส่วนใหญ่จะใช้กำลังแรงคนขุด
หลั้วขึ้นมา แต่เมื่อระดับน้ำทะเลขึ้นสูงมากขึ้น ฉะนั้นกำลังแรงคนจึงไม่สามารถต่อสู้กับน้ำได้ ทำใ้
น้ำทะเลลักเข้านาเกลืออย่างมาก ผลผลิตจึงเสียหาย ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงเลิกตั้งจากการทำนาเกลือหันมา
ทำนาทุ่งแทนตั้งแต่นั้นมา

การทำนาทุ่งของชาวบ้านนาเกลือ (สาขลา) นับว่าในด้านเศรษฐกิจก็นับว่าเป็น
อาชีพที่ทำรายได้ดีพอสมควร นาทุ่งที่ทำโคขุมมากจะทำทุ่งกุลาค่า ทุ่งดู ทุ่งแซบวัย ฯลฯ การค้าขายก็จะ
กระทำโดยผ่านพ่อค้าคนกลางที่เข้ามารับซื้อถึงในหมู่บ้าน เพื่อนำไปขายที่ตลาดใหญ่อื่น ๆ

ในส่วนของนาเกลือนั้นก็ยังมีผู้ทำอยู่บ้างแต่ก็เป็นส่วนน้อย แต่การค้าขายเกลือใน
ปัจจุบันกลับมีราคาดีขึ้นกว่าสมัยก่อน แต่เกษตรกรในหมู่บ้านก็ยังคงทำนาทุ่งต่อไป ก็มีความแตกต่าง
กันมาก การทำนาทุ่งต้องใช้พื้นดินแบบค่อนข้างละเอียดถึงขนาดที่ว่าถ้าอ้าเท้าลงไปไม่นานน้ำก็จะจม

ดินไปราว ๒๐-๓๐ เซ็นติเมตร ที่เดียว ส่วนสภาพดินของนาเกลือเป็นดินแบบแข็ง ฉะนั้นจึงเป็นเรื่องยากที่จะเปลี่ยนแปลงหน้าดินทั้งคืนเพื่อกลับไปทำนาเกลืออีกครั้ง

ส่วนอาชีพตัดทำฟืนแสมขายก็ไม่มีอีกแล้วเพราะชาวบ้านทั่วไปหุงต้มอาหารโดยใช้เตาแก๊ส หรือเตาไฟฟ้ากันมาก ฟืนแสมขายได้น้อยราคาไม่คงจนในที่สุดต้องเลิกกันไป อาชีพปัจจุบันของชาวบ้านตำบลนาเกลือ (สงขลา) มีอาชีพหลัก ๆ คือ การทำนาทุ่ง (วังทุ่ง) และอาชีพอื่น ๆ อีกหลากหลาย เช่น การทำนาเกลือ การทำนาข้าว การทำนาปุ การทำสวนส้มเขียวหวาน การทำสวนจาก การค้าขาย การประมง กรรมกรรับจ้าง ฯลฯ

ประเพณีประจำปีของบ้านสาขลา

หมู่บ้านนาเกลือ (สาขลา)° นับว่าเป็นหมู่บ้านชาวเลที่เก่าแก่มีมานานที่นี้ก็จะมีความวัฒนธรรมประเพณีประจำหมู่บ้านของคน ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นประจำทุกวัน ได้แก่

๑. ประเพณีก่อพระเจดีย์ทราย
๒. ประเพณีแห่หลวงพ่อโตวัดสงขลา

ประเพณีก่อพระเจดีย์ทราย

ประเพณีก่อพระเจดีย์ทรายเป็นประเพณีประจำของหมู่บ้านอีกประเพณีหนึ่ง ซึ่งจะกระทำกันในช่วงเดือน ๖ หรือเดือนพฤษภาคม โดยในสมัยก่อนนั้นก่อนวันงานบรธาหนุ่ม ๆ ในหมู่บ้านจะใช้เรือยนต์เป็นพาหนะ คิงเรือโฆงแล่นไปที่บริเวณข้างป้อมศีลเสื่อ เพราะที่ตรงนั้นสมัยก่อนเวลาน้ำแห้งลงบริเวณป้อมศีลเสื่อจะเป็นหาดยาวขาว บริเวณข้างป้อมศีลเสื่อลักษณะน้ำจะเป็นน้ำวนทำให้มีทรายมาก บรธาหนุ่ม ๆ ก็จะขุดเอาทรายจากที่ตรงนั้นขนใส่เรือโฆงจนเต็มลำ แล้วแล่นนำมาขึ้นที่ทำน่าน้ำวัดสาขลา จากนั้นก็ช่วยกันขนทรายมากองไว้ภายในบริเวณที่วัดจัดหาให้ ครอบคร้วละ ๑ กอง หรือจะหลาย ๆ ครอบคร้วต่อทราย ๑ กองก็ได้

° ประชुर และสุนทร สุวรรณาวิน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พรรณศิริ จุลกาฬ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ตำบลนาเกลือ (สาขลา) อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. เมื่อ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๐.

เมื่อถึงวันงานบรรดาชาวบ้านก็จะมาที่วัดสงขลนเพื่อมาทอพระเจดีย์ทรายที่หนุ่ม ๆ ในครอบครัวของคนขึ้นมา การทอพระเจดีย์ทรายนั้นสามารถทอเป็นรูปอะไรก็ได้แล้วแต่ความคิดและความสามารถของคน โดยจะมีการแข่งขันตั้งเงินรางวัลหรือของรางวัล มองให้ผู้ที่แข่งขัน การแข่งขันนี้จะแบ่งเป็นประเภทได้แก่

๑. ประเภทสวยงาม	มี	๓	รางวัล
๒. ประเภทความคิด	มี	๓	รางวัล
๓. ประเภทจำนวนทรายมาก	มี	๓	รางวัล

พระเจดีย์ทรายที่ทอนั้นก็จะมีรูปทรงต่าง ๆ ทั้งสวยงาม และแปลก มีการนำธง ดอกไม้ หรือกระดาษตัดเป็นรูปต่าง ๆ ประดับประดาเจดีย์ทรายของคนผู้ใดที่ทอพระเจดีย์ทรายได้สวยงาม หรือมีความคิดสร้างสรรค์ก็จะเป็นผู้ชนะ ใ้รางวัลไป ส่วนครอบครัวใดชนะทรายได้จำนวนมากกว่ครอบครัวอื่น ๆ ก็จะเป็นผู้ชนะในประเภทจำนวนทรายมากที่สุดไป

รางวัลที่ได้ก็อาจจะเป็นเงินหรือถ้วยรางวัลก็ได้แล้วแต่ทางคณะกรรมการของหมู่บ้านกำหนด รางวัลนี้ก็ได้จากการเรียกรายเงินจากชาวบ้านคนละเล็กละน้อย เมื่องานทอพระเจดีย์ทรายสิ้นสุดลงแล้วชาวบ้านก็จะพร้อมใจกันเกลี่ยทรายที่ขมมาให้เรียบ เพื่อที่ทางวัดสาขาจะได้นำทรายนี้ไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ปัจจุบันนี้ขั้นตอนของประเพณีการทอพระเจดีย์ทรายได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้าง ทั้งนี้เพราะสภาพทางภูมิศาสตร์ทำให้ทรัพยากรไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนแต่ก่อน ทรายบริเวณป้อมผีเสื้อที่บ้านเคยมาขมปัจจุบันก็ไม่มีอีกแล้วเพราะแถบข้างป้อมผีเสื้อแปรสภาพเป็นป่าชายเลนเสียหมด ฉะนั้นชาวบ้านจึงต้องปรับเปลี่ยนขั้นตอนไปตามสภาพกาล ทรายที่ใช้ทอพระเจดีย์ปัจจุบันทางวัดสงขลา กลายเป็นผู้จัดเตรียมเองโดยการซื้อทรายมาจากที่อื่นขนใส่เรือลำใหญ่มาจอดหน้าวัดสำหรับให้ชาวบ้านมาซื้อ การซื้อขายก็จะขายกันเป็นคันรถเข็น ราคารถละ ๒๐ บาท ชาวบ้านสามารถซื้อได้มากน้อยตามกำลังทรัพย์ของคนที่จะเอื้ออำนวยทำให้ประเพณีทอพระเจดีย์ทรายสามารถสืบต่อมาจนปัจจุบัน ทั้งนี้ก็สมควรยกย่องในความร่วมมือร่วมใจสามัคคีของชาวบ้านนาเกลือ (สงขลา) ที่ตั้งใจทำประเพณีของตนให้คงอยู่ ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงบ้าง แต่ก็ทำให้ประเพณีท้องถิ่นของคนไม่สูญหายไปตามกาลเวลาดังเช่นที่อื่น

ประเพณีแห่หลวงพ่อโตวัดสาขา

ประเพณีแห่หลวงพ่อโตวัดสาขาก็เป็นประเพณีดั้งเดิมของหมู่บ้านอีกประเพณีหนึ่ง ซึ่งจะกระทำกันในเดือน ๑๑ หรือประมาณเดือนตุลาคมของทุกปี เมื่อถึงเดือน ๑๑ ชาวบ้านจะนำ หลวงพ่อโตองค์จำลองใส่เรือติดเครื่องยนต์ เรือที่แห่นี้จะถูกตกแต่งด้วยผ้าสีสรรต่าง ๆ และดอกไม้ อย่างสวยงาม ส่วนตรงกลางลำเรือ ก็จะเป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อโตองค์จำลองพร้อมด้วยการจัดตั้ง โต๊ะหมู่บูชา เมื่อตกแต่งเสร็จแล้วขบวนเรือหลวงพ่อโตวัดสาขาจะแห่ออกจากคลองสาขาไปจอด บริเวณท่าตลาดปากน้ำราว ๑-๒ ชั่วโมง เพื่อให้ชาวปากน้ำสักการะบูชาและบริจาคเงินบำรุงพุทธ ศาสนา จากนั้นก็จะแล่นเรือกลับหมู่บ้าน ขณะเดียวกันภายในหมู่บ้านก็จะจัดเตรียมงานต้อนรับหลวง พ่อโต ซึ่งจะมีการทำบุญตักบาตร และมหรสพการแสดงต่าง ๆ นอกจากนั้นบริเวณคลองหน้าวัด สงขลาจะมีการแข่งเรือ จำนวน ๘ - ๑๖ ลำพายมีการประกวดการตกแต่งเรือ ซึ่งแบ่งเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๑. ประเภทสวยงาม

๒. ประเภทความคิดสร้างสรรค์

๓. ประเภทลดกษบขันธ์

ผู้ชนะเลิศก็จะได้รับหรือถ้วยรางวัลไปครอง ซึ่งงานนี้สิ้นสุดลงด้วยความสนุกสนานและความอิ่มใจ ในการทำบุญเป็นอย่างดี

วัฒนธรรมด้านอาหาร

อาหารหลักของหมู่บ้านละแวกนี้ ส่วนมากจะเป็นอาหารทะเล ซึ่งหาได้ง่าย เช่น ปู ทะเล กุ้งทะเล ปลาหมอคาง ปลากระบอก ปลาเกตุ ซึ่งจะนำมาปรุงโดยการทอด ข้าง คั้ม แกง เหมือนทั่ว ๆ ไป แต่อาหารที่นับว่ามีชื่อเสียงเป็นที่ขึ้นหน้าขึ้นตาที่สุดของหมู่บ้าน คือ “กุ้งเหยียด”

“กุ้งเหยียด”* เดิมก็คือ กุ้งเค็มนั่นเองมีเครื่องปรุงทุกอย่างเหมือนกุ้งเค็ม แต่มีเคล็ดลับ ทำที่แปลกเล็กน้อยที่จะทำให้ตัวกุ้ง ซึ่งธรรมดาเมื่อถูกความร้อนแล้วจะงอตัวให้กลายเป็นกุ้งที่ถูกความร้อนแล้วเหยียดตัวตรง นำมารับประทาน

* คูในภาพหมายเลข ๔๖ หน้า ๒๐๔.

วิธีทำ “กึ่งเหยียด” บ้านนาเกลือ (สาขลา)*

ส่วนผสมที่ต้องเตรียม

๑. กุ้งสด หรือกุ้งกุลาดำเป็น ๆ ล้างให้สะอาดแช่น้ำ
๒. น้ำตาลทรายขาว
๓. เกลือเม็ดคหยาบ ๆ
๔. น้ำตาลปีบ

อุปกรณ์ทำครัว

๑. หม้อขนาดกลาง
๒. เตาถ่านพร้อมลัดไฟ
๓. เขียงขนาดพอดีที่จะสามารถลงหม้อได้

วิธีทำ

๑. นำกุ้งเป็น ๆ ที่เตรียมไว้มาเหยียดตัวกุ้งให้ลำตัวตรงวางลงในหม้อโดยเรียงกุ้งไปข้างใดข้างหนึ่งทางเดียวกันโดยส่วนหางกุ้งจะชี้เข้ากลางหม้อ
๒. เรียงกุ้งให้เป็นวงกลมตามรูปหม้อให้ครบ ๑ แถว
๓. นำน้ำตาลปีบหยอดเป็นก้อนเล็ก ๆ ตรงกลางหม้อ แล้วโรยน้ำตาลทรายขาวลงบนตัวกุ้งให้ทั่ว ตามด้วยโรยเกลือเบตล็ดอีกเล็กน้อย
๔. ชั้นที่ ๒ กว้างกุ้งในลักษณะเดิมอีกเหมือนชั้นที่ล่างทำกรรมวิธีทุกอย่างเหมือนเดิมจนเรียงกุ้งได้ประมาณล้นหม้อ
๕. จากนั้นนำเขียงที่เตรียมไว้ล้างให้สะอาดใส่ลงในหม้อทับบนตัวกุ้งไว้
๖. นำหม้อตั้งบนเตาไฟจะปิดฝาหม้อหรือไม่ปิดก็ได้
๗. ตั้งกุ้งไว้ ๔๕ นาทีให้เดือด และ ไม่ต้องกลับกุ้งจนกระทั่งน้ำเครื่องปรุงซึ่งเข้าตัวกุ้ง
๘. เมื่อกุ้งสุกแล้วตัวกุ้งจะเหยียดตรงมีสีแดง เปลือกบางกรอบรสจะออกหวานมัน รับประทานกับข้าวสวยหรือรับประทานเล่นเป็นของว่างก็ได้

* สุนทร สุวรรณาวิน และบุปผา แซ่มั่น เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พรพนศิริ จุลกาฬ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ตำบลนาเกลือ(สาขลา) อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. เมื่อ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๐.

* คู่มือภาพหมายเลข ๔๗ หน้า ๒๐๔.

เคล็ดลับการทำกุ้งเห็ชคก็คือควรจะใช้กุ้งจุก เพราะเนื้ออร่อยแน่นตรงเปลือกจะมีเวลา
ต้มสุกแล้วจะดูสวยงามสามารถรับประทานได้ทั้งเปลือก และเชิขงที่ใช้ควรจะนำหนักเพื่อหับบนตัวกุ้ง
แล้วกุ้งจะไม่จ่อ ปัจจุบันกุ้งเห็ชค แม้ว่าจะเป็นอาหารที่อร่อยและมีชื่อเสียงของชาวนาเกลือ (สาขลา)
แต่ก็มีได้หารับประทานกันได้ง่ายตามท้องตลาด หากผู้ใดต้องการต้องเข้ามาสั่งในหมู่บ้านแม่บ้านก็จะ
ทำขายให้เป็นคราวๆไป ขายในราคาค่อนข้างแพง คือราคากิโลละตั้งแต่ ๑๖๐-๒๐๐ กว่าบาท ทั้งนี้ก็
ขึ้นอยู่กับกาซื้อขายราคากุ้งสดแต่แรก ถ้าหากกุ้งสดขายในราคา กิโลกรัมละ ๑๖๐ บาท เมื่อนำมาทำกุ้ง
เห็ชคก็จะอยู่ในราคาราว ๒๐๐ บาท เป็นต้น

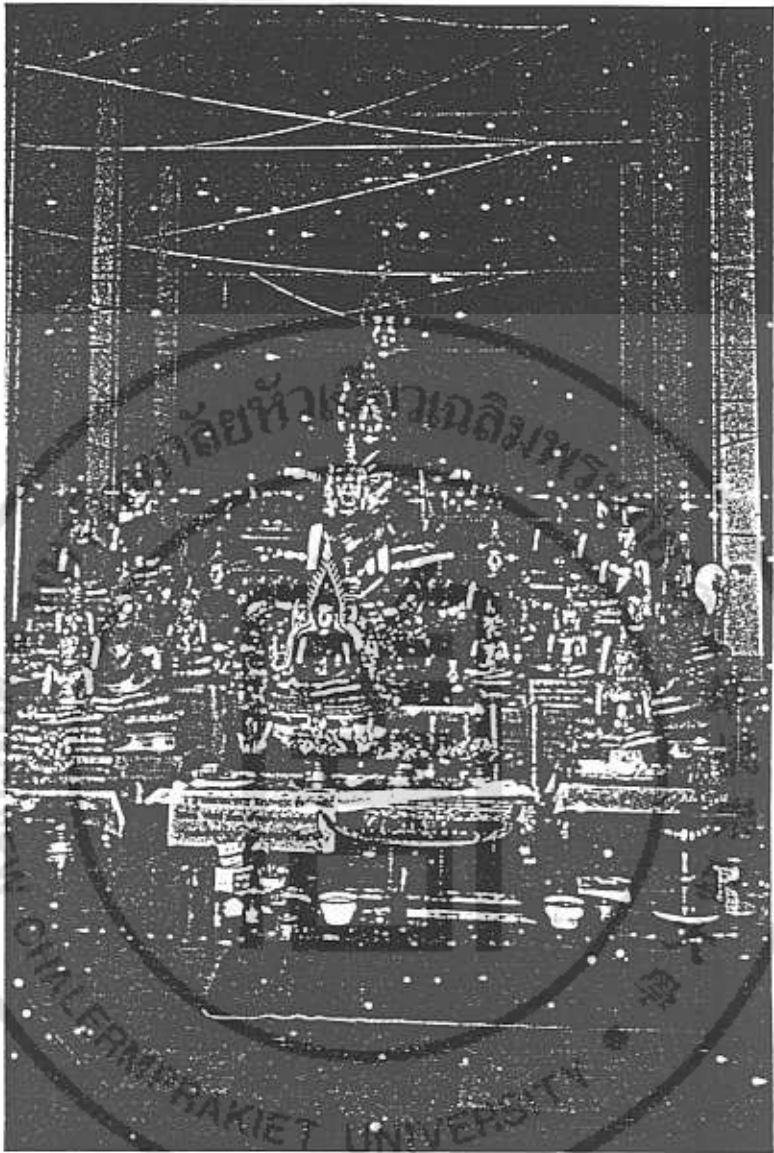
มุกชะปาดูะ

สาขลาภิรสนิยมในการฟังเพลง

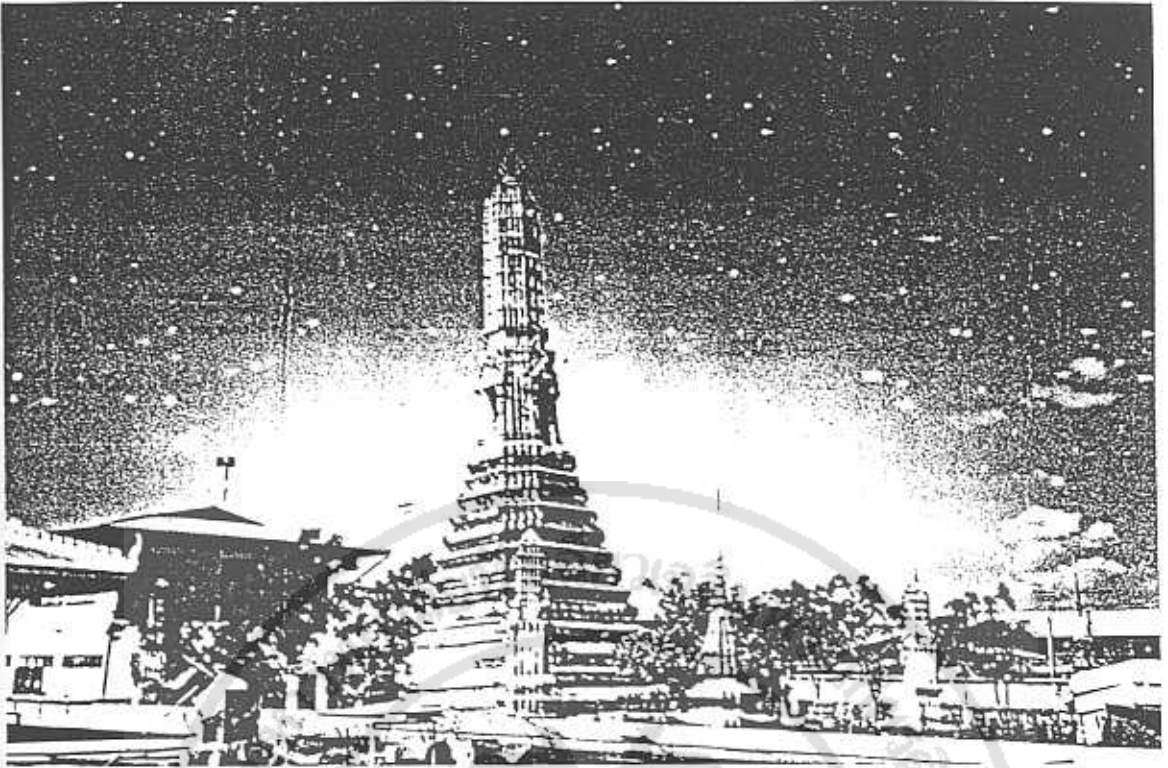
มีเรื่องเล่ากันต่อ ๆ มาในวงการนักดนตรีปีพาทย์ว่า สมัยก่อนนั้นหมู่บ้านนาเกลือ
(สาขลา) มักจะนิยมว่าจ้างคณะปีพาทย์ที่มีชื่อเสียงต่าง ๆ ไปบรรเลงในงานประเพณีของหมู่บ้านเป็น
ประจำ เมื่อก่อนนั้นถนนหนทางเข้าหมู่บ้านยังไม่ดี หมู่บ้านนาเกลือ (สาขลา) อยู่ลึกมาก การเดินทาง
สามารถไปได้ทั้งทางบก และทางน้ำ แต่ก็ค่อนข้างเปลี่ยว ถึงขนาดต้องพกปืนเพื่อป้องกันการถูกปล้น
กลางทางเมื่อออกจากบ้านสาขลา

นักดนตรีปีพาทย์เล่ากันว่า สมัยนั้นชาวบ้านสาขลา นับว่าชอบดนตรีไทย* และเป็น
นักฟังเพลงไทยด้วยที่เดีว ปีพาทย์คณะใดเมื่อถูกว่าจ้างให้ไปบรรเลงแล้วถ้าปีพาทย์คณะนั้นรู้จัก
อุปนิสัย ชาวสงขลาแล้วจะต้องบรรเลงไปให้ถึงเวลาอันควรสมกับค่าจ้างซึ่งมีราคาแพงถึงแม้ว่าจะเห็น
เจ้าภาพกลับไปบ้านแล้วก็ตาม แต่ถ้าหากปีพาทย์คณะใดไม่ทราบข้อนี้เกิดความระแวงใจเมื่อเห็นเจ้าภาพ
กลับบ้านไปแล้วจึงถือโอกาสหยุดการบรรเลง เพราะคิดว่าเจ้าภาพจะนอนหลับไปแล้ว ไม่ได้ยิน
อะไร แต่หากมิได้เป็นไปตามที่คิด เพราะเจ้าภาพได้กลับไปนอนฟังคนตรีปีพาทย์ที่บ้านของคนทำให้
ทราบว่าคณะที่ว่าจ้างมานี้บรรเลงเพลงดี หรือ ไม่ดี หรือเลิกเร็ว - ช้า หากคณะใดบรรเลงดี ตอนเช้าก็จะ
ได้รับเลี้ยงข้าวปลาอาหารอีกและยังมีการพูดคุยกันถึงเพลงการต่าง ๆ ที่เขาได้ยิน ได้ฟังเมื่อคืนนี้ ถ้าหาก
คณะใดบรรเลงไม่ดีและยังเลิกเร็วอีก ตอนเช้าจะไม่ได้รับการเลี้ยงดูอุปถัมภ์และไม่ถูกว่าจ้างให้มาบรรเลง
ที่หมู่บ้านสาขลาอีกต่อไป

* นักรัณคร์ แซ่อรุณ และควงรัตน์ ทรัพย์ประคิษฐ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์. พรรณศิริ จุลท. เป็นผู้สัมภาษณ์ .
ที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. เมื่อ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๐.

ภาพที่ ๔๓ : หลวงพ่อโตวัดสาขลา อำเภอยะหมื่นพระเจดีย์

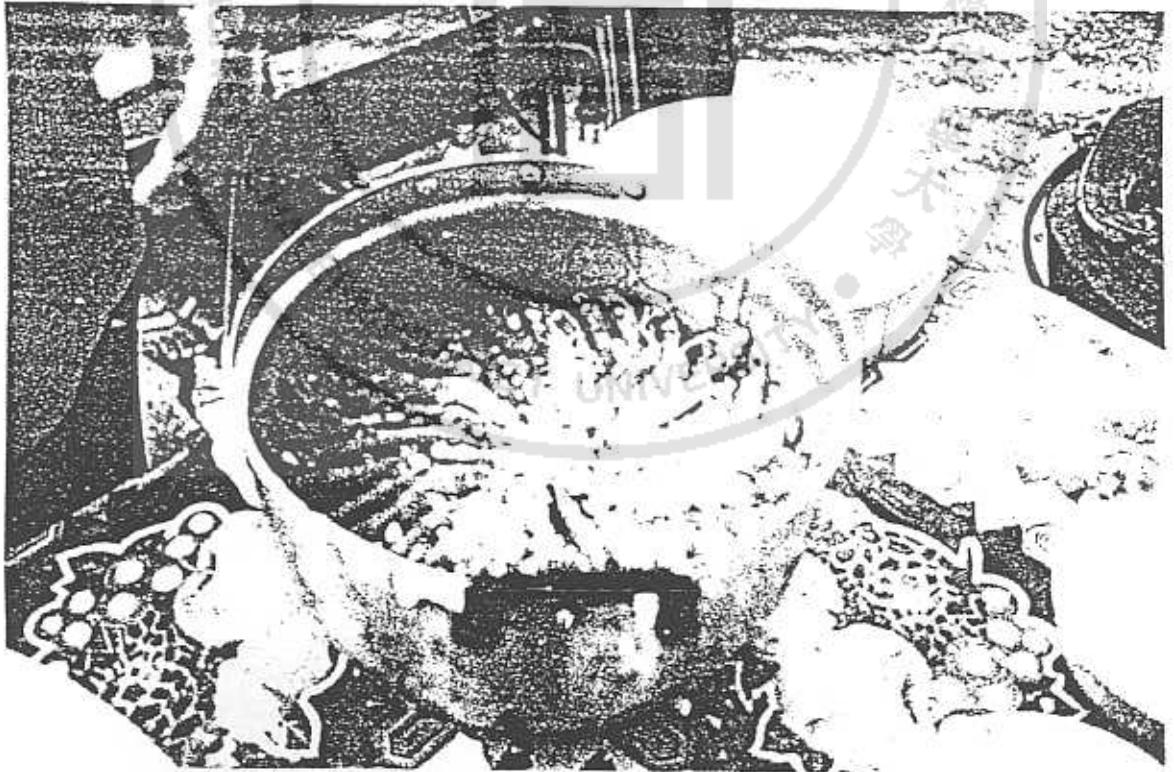
ภาพที่ ๔๔ : พระปรางค์วัดสาขลา อำเภอพระสมุทรเจดีย์

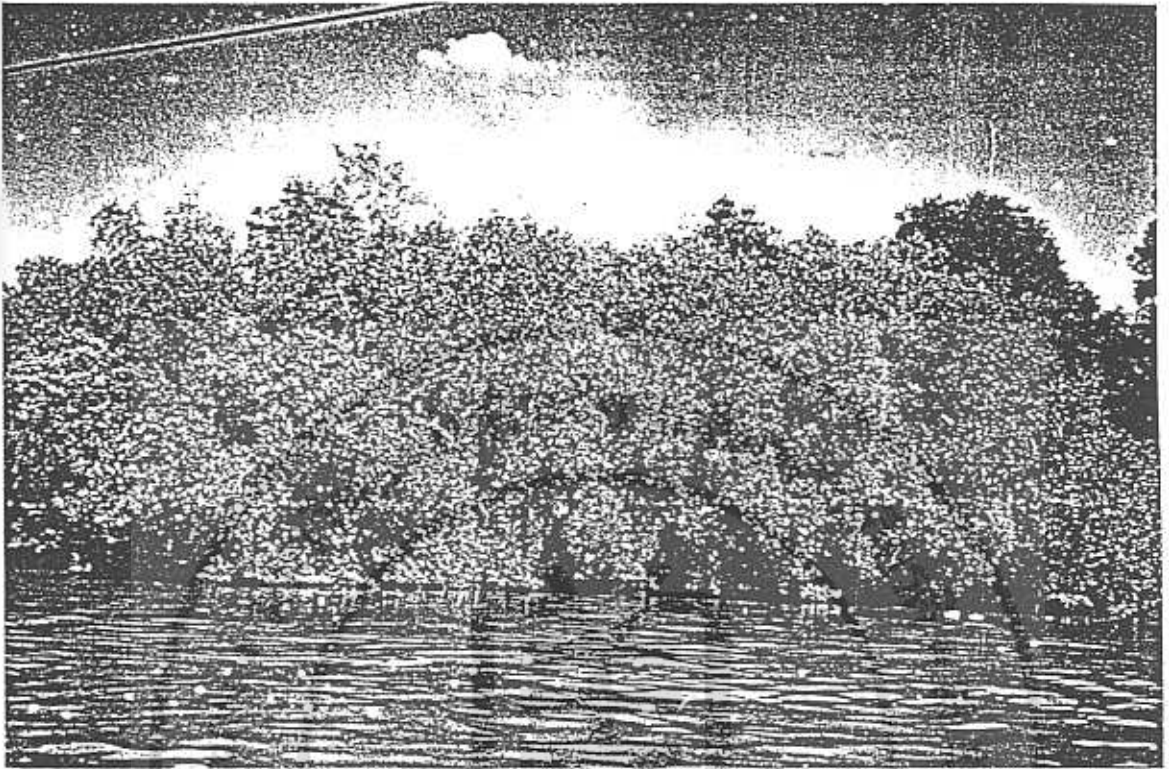
ภาพที่ ๔๕ : ศาลาการเปรียญหลังเก่า วัดสาขลา อำเภอพระสมุทรเจดีย์

ภาพที่ ๔๖ : “กึ่งเหยียด” อาหารพื้นเมืองขึ้นชื่อของชาวตำบลนาเกลือ (สาขลา)

ภาพที่ ๔๗ : กรรมวิธีทำกึ่งเหยียด

ภาพที่ ๕๘ : (บนและล่าง) ป่าชายเลนในอำเภอพระสมุทรเจดีย์

